

**Профспілка працівників охорони здоров'я України
Кіровоградська обласна організація
профспілки працівників охорони здоров'я України
Обласний комітет**

На допомогу майбутньому пенсіонеру

Методичний посібник

Кіровоград 2014

Шановні спілчани!

Серед питань соціального захисту особливе місце належить захисту прав та інтересів працівників у сфері пенсійного забезпечення. Адже в Україні з 45,5 млн. громадян 13,7 млн. становлять пенсіонери. Водночас працюючих громадян, які сплачують внески до Пенсійного фонду, – 13,8 млн. У липні 2012 року мінімальна пенсія за віком становила 844 грн., середня – 1421,60 грн., а максимальна – 8440 грн.

З прийняттям пенсійної реформи в Україні відбулися зміни у сфері пенсійного забезпечення працівників охорони здоров'я.

У цьому методичному посібнику читачі знайдуть відповіді на запитання, які виникають при визначенні права на пенсію, обчисленні страхового стажу та заробітку, а також ознайомляться з особливостями розрахунку пенсій за віком, за вислугу років з урахуванням нещодавно внесених змін до законодавства.

Обчислення стажу роботи та заробітку для призначення пенсій тісно пов'язано зі сплатою внесків до Пенсійного фонду. Тому первинні профспілкові організації мають здійснювати постійний контроль за своєчасною та повною сплатою підприємством єдиного соціального внеску, а також контролювати роботу адміністрації підприємства щодо належного ведення трудових книжок працівників і збереження на підприємстві відповідних підтверджувальних документів про роботу та заробітну плату працівників, видачу необхідних документів для призначення пенсій, а у разі необхідності надавати можливу допомогу працівникам у захисті їхніх законних пенсійних прав.

Сподіваємось, що матеріали, вміщені в методичному посібнику, стануть у пригоді працівникам

профспілкових комітетів і членів профспілок у сфері охорони здоров'я.

1. Загальний порядок призначення пенсій

Система пенсійного забезпечення в Україні відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 року № 1058-IV (з урахуванням змін, внесених Законом України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 8 липня 2011 року № 3668-VI; далі — Закону № 1058) ділиться на солідарну систему, накопичувальну систему і систему недержавного пенсійного забезпечення. В основному громадяни України отримують пенсії із солідарної системи за рахунок Пенсійного фонду України.

Із коштів Пенсійного фонду України можуть бути призначені пенсія за віком, пенсія по інвалідності внаслідок загального захворювання (в тому числі каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідності з дитинства), пенсія у зв'язку зі смертю годувальника.

Пенсія за віком і по інвалідності призначається незалежно від того, припинила особа працювати на час звернення за пенсією чи ні. При наявності права на різні види пенсії за вибором того, хто звернувся, призначається один із цих видів пенсії.

Необхідною умовою для отримання працюючими права на трудову пенсію є оплата ними або роботодавцем страхових внесків. Саме вони формують страховий стаж, виходячи з якого і буде нараховуватися пенсія. Мінімальний страховий стаж, необхідний для призначення пенсії за віком, становить **15 років**. Якщо страховий стаж менше, претендувати на отримання пенсії за віком людина не може. Якщо ж особа не відноситься до числа тих, хто підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному

страхуванню, вона може брати участь в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування **добровільно**. Для цього потрібно звернутися в територіальне управління Пенсійного фонду України, укласти договір про добровільне страхування і здійснювати виплати страхових внесків відповідно до цього договору.

Звернення за призначенням пенсії за віком може здійснюватися в будь-який час після виникнення права на пенсію, але не раніше, ніж за місяць до досягнення пенсійного віку. Заява про призначення пенсії подається до органів Пенсійного фонду України особисто за місцем проживання (реєстрації) або через свого представника, видавши йому нотаріальну довіреність, або через уповноважену посадову особу підприємства, установи, організації, де громадянин працює (як заведено, такими питаннями відають бухгалтерія та відділ кадрів).

Постановою правління Пенсійного фонду України від 25.11.2005 № 22-1 затверджено Порядок подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Цей порядок визначає, які документи необхідні для призначення (перерахунку) пенсій за віком, інвалідності, у разі втрати годувальника, за вислугу років; правила їх підготовки та подання працюючими та непрацюючими особами, приймання, оформлення і розгляд органом, який призначає пенсію, а також містить зразки заяви та інших документів.

Майбутньому пенсіонеру слід пам'ятати, що документом, який підтверджує звернення за призначенням пенсії, є розписка фахівця Пенсійного

фонду України про прийом документів з відміткою про відсутні документи і датою прийому заяви.

2. Пенсійний вік

Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 01.10.2011 встановлено єдиний вік (60 років) як для чоловіків, так і для жінок, після досягнення якого і за наявності страхового стажу не менше 15 років можна претендувати на отримання пенсії по віком.

До досягнення 60-річчя право на пенсію за віком мають **жінки**, 1961 року народження і старші, після досягнення ними такого віку:

55 років	які народилися до 30 вересня 1956 р. включно
55 років 6 місяців	які народилися з 1 жовтня 1956 р. по 31 березня 1957 р.
56 років	які народилися з 1 квітня 1957 р. по 30 вересня 1957 р.
56 років 6 місяців	які народилися з 1 жовтня 1957 р. по 31 березня 1958 р.
57 років	які народилися з 1 квітня 1958 р. по 30 вересня 1958 р.
57 років 6 місяців	які народилися з 1 жовтня 1958 р. по 31 березня 1959 р.
58 років	які народилися з 1 квітня 1959 р. по 30 вересня 1959 р.
58 років 6 місяців	які народилися з 1 жовтня 1959 р. по 31 березня 1960 р.
59 років	які народилися з 1 квітня 1960 р. по 30 вересня 1960 р.
59 років 6 місяців	які народилися з 1 жовтня 1960 р. по 31 березня 1961 р.
60 років	які народилися з 1 квітня 1961 р. по 31 грудня 1961 р.

При цьому таким жінкам при призначенні пенсії передбачено відсоток підвищення за відстрочку більш пізнього виходу на пенсію, починаючи з 55 і до 60 років, у розмірі 2,5% за кожні 6 місяців.

До 1 січня 2015 р. жінки, яким виповнилося 55 років, за наявності страхового стажу не менше 30 років і умови звільнення з роботи, мають право вийти на пенсію достроково. В цьому випадку її розмір зменшується на 0,5% за кожен повний і неповний місяць дострокового виходу на пенсію. Зменшення розміру пенсії за віком застосовується протягом усього періоду отримання пенсії незалежно від виду. У разі працевлаштування жінки, якій достроково призначено пенсію, виплата достроково призначеної пенсії на час роботи припиняється. У цьому випадку після досягнення пенсійного віку відсоток, на який зменшено розмір пенсії, переглядається з урахуванням кількості повних місяців страхового стажу, набутого за період роботи після дострокового виходу на пенсію. Цей відсоток переглядається також, якщо особа після досягнення встановленого пенсійного віку продовжує працювати і відмовилася від отримання пенсії.

Таким чином, якщо жінка, яка народилася 1 вересня 1958 року, вийде на пенсію в 55 років (тобто на 2 роки раніше), вона втратить 12% своєї пенсії. Якщо ж продовжить працювати до 60 років, то, навпаки, отримає 25% надбавки від основного розміру.

Крім того, всім, хто після досягнення пенсійного віку, тобто після 60 років, вирішив продовжувати працювати і одержувати пенсію з більш пізнього віку, пенсія буде призначена з урахуванням страхового стажу на день звернення і з підвищенням її розміру на:

- **0,5%** за кожний повний місяць страхового стажу після досягнення пенсійного віку в разі відстрочки виходу на пенсію на строк до 60 місяців;

- **0,75%** за кожний повний місяць страхового стажу після досягнення пенсійного віку в разі відстрочки виходу на пенсію на термін більше 60 місяців.

3. Страхової стаж

Починаючи з 1 січня 2004 року для призначення пенсії обчислюється страховий стаж.

Страховий стаж – це період, упродовж якого особа підлягає загальнообов’язковому державному пенсійному страхуванню та за який щомісяця сплачені страхові внески в сумі не меншій, ніж мінімальний страховий внесок.

Страховий стаж обчислюється в місяцях. Неповний місяць роботи зараховується до страхового стажу як повний місяць за умови, що сума сплачених за цей місяць страхових внесків не менша, ніж мінімальний страховий внесок.

Якщо сума сплачених за відповідний місяць страхових внесків менша, ніж мінімальний страховий внесок, цей період зараховується до страхового стажу як повний місяць за умови здійснення відповідної доплати до суми страхових внесків так, щоб загальна сума сплачених коштів за відповідний місяць була не менша, ніж мінімальний страховий внесок. Здійснювати доплату може лише працівник, звернувшись до органів Пенсійного фонду. Порядок здійснення доплати визначено у розділі 15 Інструкції про порядок обчислення і сплати страхувальниками та застрахованими особами внесків на загальнообов’язкове державне пенсійне страхування до Пенсійного фонду України, яка затверджена постановою правління

Пенсійного фонду України від 19.12.2003 № 21-1. У разі, якщо працівник не здійснив такої доплати, страховий стаж визначається пропорційно сплаченим внескам за встановленою формулою.

Мінімальний страховий внесок – сума коштів, що визначається розрахунково як добуток розміру мінімальної заробітної плати й розміру єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування, встановлених законом, на місяць, за який нараховується заробітна плата (дохід).

Таким чином, періоди роботи чи іншої діяльності, які проходили після 1 січня 2004 року, зараховуються до страхового стажу, якщо сплачувалися внески до Пенсійного фонду, з урахуванням мінімального страхового внеску.

Що стосується періодів трудової та іншої діяльності, що проходили до 1 січня 2004 року, то відповідно до частини четвертої статті 24 Закону України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування» ці періоди зараховуються до страхового стажу в порядку і на умовах, передбачених законодавством, що діяло раніше, тобто відповідно до статей 56–63 Закону України «Про пенсійне забезпечення».

Тож, як буде враховано при призначенні пенсії той чи інший період діяльності залежить від того, коли відбувалася така діяльність – до чи після 1 січня 2004 року.

Обчислення страхового стажу здійснюється на основі наступних періодів діяльності:

Періоди трудової та іншої діяльності	За період до 1 січня 2004 року	За період після 1 січня 2004 року
Робота на підставі трудового договору на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності та господарювання	Зараховується на підставі записів трудової книжки. У разі відсутності трудової книжки, а також у випадках, коли в трудовій книжці відсутні необхідні записи або містяться неправильні чи неточні записи про періоди роботи, для підтвердження трудового стажу приймаються інші документи, видані за місцем роботи, а також архівними установами	Зараховується за даними персоніфікованого обліку, виходячи із суми сплачених внесків
Робота за угодами цивільно-правового характеру або на інших умовах	Зараховується за умови сплати страхових внесків (на підставі відповідного договору та інших документів, які підтверджують період роботи та сплати страхових внесків)	Зараховується за даними персоніфікованого обліку, виходячи із суми сплачених внесків
Підприємницька діяльність	Зараховується за наявності довідки Пенсійного фонду України про сплату страхових внесків, а з 01.07.2000 – підтверджується даними персоніфікованого обліку за інформацією відділу персоніфікованого обліку. Період здійснення фізичною особою підприємницької діяльності за спрощеною системою оподаткування до 01.01.2004 підтверджується спеціальним торговим патентом, або свідоцтвом про сплату єдиного податку, або	Зараховується за даними персоніфікованого обліку, виходячи із суми сплачених внесків за встановленою формулою

	патентом про сплату фіксованого розміру прибуткового податку з громадян, або довідкою про сплату страхових внесків	
Робота в'язнів	Зараховується на підставі довідки органів внутрішніх справ і довідки про сплату страхових внесків до Пенсійного фонду України	Зараховується за даними персоніфікованого обліку, виходячи із суми сплачених внесків
Період одержання допомоги по безробіттю	Зараховується за записами трудової книжки, внесеними органом державної служби зайнятості населення про період одержання допомоги по безробіттю	Зараховується на підставі записів у трудовій книжці, а починаючи з 1 січня 2010 р. – за даними персоніфікованого обліку
Робота на підставі членства в колгоспах та інших кооперативах, незалежно від характеру й тривалості роботи і тривалості перерв	Період роботи в колгоспах до 01.01.1965 зараховується до стажу роботи незалежно від кількості вироблених трудоводнів. Період роботи в колгоспі після 01.01.1965, якщо член колгоспу не виконував без поважних причин встановленого мінімуму трудової участі в громадському господарстві, враховується за фактичною тривалістю (загальна кількість вихододнів ділиться на 25,4)	Зараховується за даними персоніфікованого обліку, виходячи із суми сплачених внесків
Творча діяльність членів творчих	Зараховується за умови сплати страхових внесків до Пенсійного фонду України. Для	Зараховується за даними персоніфікован

<p>спілок, а також інших творчих працівників, які не є членами таких спілок</p>	<p>підтвердження часу творчої діяльності членів творчих спілок та інших творчих працівників, які не є членами творчих спілок, приймаються довідки про період сплати страхових внесків до Пенсійного фонду України. До 1 квітня 1992 р. час творчої діяльності членів Спілки письменників, Спілки художників, Спілки композиторів, Спілки кінематографістів, Спілки театральних діячів, а також інших творчих працівників, які не є членами творчих спілок України, але об'єднані відповідними професійними комітетами, підтверджується довідками (виписками з постанов) секретаріатів правлінь творчих спілок України про встановлення творчого стажу</p>	<p>ого обліку, виходячи із суми сплачених внесків</p>
<p>Військова служба, служба в органах державної безпеки та органах внутрішніх справ</p>	<p>Зараховується на підставі військових квитків; довідок військових комісаріатів, військових частин і установ системи Міноборони, МВС, Служби безпеки, Держспецзв'язку, Держспецтрансслужби та інших установ; довідок архівних і військово-лікувальних установ. Військова служба у складі діючої армії в період бойових дій, у тому числі під час виконання інтернаціонального</p>	<p>Зараховується за даними персоналізованого обліку</p>

	обов'язку, зараховується до трудового стажу на підставі довідок військових комісаріатів, які видаються в порядку, що визначається Міноборони	
Служба у воєнізованій охороні, в органах спеціального зв'язку і в гірничорятувальних частинах, незалежно від відомчої підпорядкованості і наявності спеціального або військового звання	Зараховується на підставі довідок та інших документів, що підтверджують зазначені періоди служби	Зараховується за даними персоніфікованого обліку, виходячи із суми сплачених внесків
Навчання у вищих і середніх спеціальних навчальних закладах, в училищах і на курсах з підготовки кадрів, підвищення кваліфікації та перекваліфікації, в аспірантурі, докторантурі та клінічній ординатурі	Зараховується лише період з денною формою навчання і підтверджується дипломами, посвідченнями, свідоцтвами, а також довідками та іншими документами, що видані на підставі архівних даних і містять відомості про періоди навчання. Не зараховується до трудового стажу: час навчання в заочних і вечірніх вищих і середніх спеціальних навчальних закладах; період перебування в академічній відпустці студентів вищих і середніх навчальних закладів; час навчання на річних підготовчих курсах при вищих навчальних закладах; період відпустки, яка надавалася після	Не зараховуються до страхового стажу періоди навчання після 1 січня 2004 року в училищах, вищих, середніх та інших навчальних закладах. Зараховуються до страхового стажу лише періоди проходження професійної підготовки,

	закінчення вищого і середнього спеціальних навчальних закладів	перепідготовки або підвищення кваліфікації з відривом від виробництва за направленням підприємств, установ, організацій (без збереження заробітної плати та з отриманням стипендії згідно із законодавством)
Тимчасова непрацездатність	Зараховується. При цьому тривалість тимчасової непрацездатності, яка розпочалася в період роботи і продовжувалась після звільнення, встановлюється на підставі довідок, виданих за місцем цієї роботи	Зараховується за даними персоналізованого обліку з урахуванням суми сплачених внесків
Час догляду за інвалідом I групи або дитиною-інвалідом віком до 16 років, а також за престарілим, який за висновком медичного закладу потребує постійного	Зараховується на підставі акта обстеження фактичних обставин здійснення догляду та документів, що засвідчують перебування на інвалідності (для інвалідів I групи і дітей-інвалідів) і вік (для престарілих і дітей-інвалідів). Акт обстеження фактичних обставин здійснення догляду складається органами Пенсійного фонду на підставі відомостей, одержаних від органів управління житловим	Зараховується одному з <i>непрацюючих працездатних</i> батьків, усиновителів, опікуну, піклувальнику, які фактично здійснюють догляд за дитиною-інвалідом, а також

<p>стороннього догляду або досяг 80-річного віку</p>	<p>фондом, сільських, селищних Рад народних депутатів, опитування осіб, за якими здійснюється догляд, та їхніх сусідів, інших даних. Документами, які підтверджують перебування на інвалідності, можуть бути виписка із акта огляду медико-соціальної експертної комісії, медичні висновки, пенсійне посвідчення, посвідчення одержувача допомоги або довідка органів праці та соціального захисту населення або Пенсійного фонду та інші документи. Документами, які підтверджують вік, можуть бути свідоцтво про народження або виписка із паспорта чи довідка органів управління житловим фондом та інші</p>	<p><i>непрацюючим працездатним особам, які здійснюють догляд за інвалідом I групи або за престарілим, який за висновком медичного закладу потребує постійного стороннього догляду або досяг 80-річного віку, якщо такі непрацюючі працездатні особи отримують допомогу або компенсацію відповідно до законодавства</i></p>
<p>Час догляду за малолітніми дітьми, але не довше ніж до досягнення кожною дитиною 3-річного віку</p>	<p>Зараховується. Працюючим громадянам – за даними трудової книжки, непрацюючим матерям – на підставі свідоцтва про народження дитини або виписки із паспорта (у разі смерті дитини – свідоцтва про смерть), а також документів про те, що до досягнення дитиною 3-річного віку мати не працювала</p>	<p>Зараховується за даними персоніфікованого обліку (страхові внески до Пенсійного фонду сплачує Держбюджет)</p>

<p>Час відпустки без збереження зарплати, визначений у медичному висновку, але не більш як до досягнення дитиною 6-річного віку</p>	<p>Зараховується на підставі трудової книжки</p>	<p>Не зараховується</p>
<p>Період проживання дружин осіб офіцерського складу, прапорщиків, мічманів і військовослужбовців надстрокової служби з чоловіками в місцевостях, де була відсутня можливість їх працевлаштування за спеціальністю</p>	<p>Зараховується, але не більше 10 років, на підставі довідок, виданих командирами (начальниками) військових частин, військово-навчальних (навчальних) закладів, підприємств, установ і організацій в порядку, що визначається Міноборони. Для дружин військовослужбовців, звільнених із дійсної військової служби до 1 січня 1990 р., – на підставі довідок, які видаються військовими комісаріатами. При збільшенні розміру пенсії за віком за понаднормовий стаж (1% за кожний рік роботи) відповідно до частини другої статті 27 Закону зазначений період не враховується</p>	<p>Не зараховується</p>
<p>Час перебування на інвалідності у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням</p>	<p>Зараховується до стажу роботи для призначення пенсії за віком, а також до стажу роботи із шкідливими умовами, який дає право на призначення пенсії на пільгових умовах і у пільгових розмірах</p>	<p>Зараховується до стажу роботи для призначення пенсії за віком, а також до стажу роботи зі шкідливими умовами, який</p>

		дає право на призначення пенсії на пільгових умовах і у пільгових розмірах
Час догляду одному із батьків за потерпілою дитиною до досягнення нею віку 12 років (ст. 30 ЗУ «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»)	Зараховується на підставі: – свідоцтва про народження дитини або паспорта (у разі смерті дитини – свідоцтва про смерть); – посвідчення дитини, яка потерпіла від Чорнобильської катастрофи або довідки про видачу такого посвідчення; – заяви особи, яка звернулася за призначенням пенсії, про те, що ніхто з батьків не скористався зазначеною пільгою; – документів про те, що до досягнення дитиною 12-річного віку один з батьків не працював	Не зараховується

Окремі періоди роботи (служби, іншої діяльності) зараховуються до страхового стажу в пільговому обчисленні:

Періоди діяльності	Зарахування стажу
За період до 1 січня 2004 року: – час військової служби у складі діючої армії у період бойових дій, у тому числі при виконанні інтернаціонального обов'язку, а також перебування в партизанських загонах і з'єднаннях; – час тримання під вартою, час відбування покарання в місцях позбавлення волі та заслання, а також перебування на примусовому лікуванні	У потрійному розмірі У потрійному розмірі У подвійному розмірі

<p>громадянам, необґрунтовано притягнутих до кримінальної відповідальності, необґрунтовано репресованим і згодом реабілітованим;</p> <p>– період роботи громадян, незалежно від віку, в т. ч. як вільнонайманого складу у військових частинах, і служба, крім військової служби, передбаченої пунктом першим цієї таблиці, в роки Великої Вітчизняної війни та в інші періоди ведення бойових дій;</p> <p>– час перебування у фашистських концтаборах, гетто та інших місцях примусового утримання в період війни осіб, у т. ч. дітей, насильно вивезених з тимчасово окупованої території у період Великої Вітчизняної війни;</p> <p>– час <i>проживання</i> в м. Ленінграді в період блокади в роки Великої Вітчизняної війни з 08.09.1941 по 27.01.1944;</p> <p>– час <i>роботи</i> в м. Ленінграді в період блокади в роки Великої Вітчизняної війни з 08.09.1941 по 27.01.1944</p>	<p>У потрійному розмірі</p> <p>У подвійному розмірі</p> <p>У потрійному розмірі</p>
<p>Робота на водному транспорті протягом повного навігаційного періоду. Робота протягом повного сезону на підприємствах і в організаціях сезонних галузей промисловості, незалежно від відомчої підпорядкованості підприємств і організацій – за списком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 28.03.1997 № 278</p>	<p>Робота до 1 січня 2004 року протягом повного навігаційного періоду та протягом повного сезону на підприємствах і в організаціях сезонних галузей промисловості – зараховується до стажу як за рік роботи, а після 01.01.2004 – за фактичною тривалістю роботи</p>
<p>Робота в лепрозорних і протичумних закладах охорони здоров'я, у закладах (відділеннях) з лікування осіб, заражених</p>	<p>При обчисленні страхового стажу – у подвійному розмірі за</p>

<p>вірусом імунодефіциту людини або хворих на СНІД, в інших інфекційних закладах (відділеннях) охорони здоров'я, у патолого-анатомічних і реанімаційних відділеннях закладів охорони здоров'я, а також у психіатричних закладах охорони здоров'я</p>	<p>період роботи до 1 січня 2004 року і в однократному розмірі за період з 1 січня 2004 року. При обчисленні спеціального стажу для призначення пільгових пенсій і за вислугу років – за період роботи як до, так і після 1 січня 2004 року – у подвійному розмірі</p>
<p>Час роботи (служби, у т. ч. державної) з ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС у зоні відчуження зараховується до страхового стажу з 26 квітня 1986 р. до 1 січня 1988 р. з 1 січня 1988 р. до 31 грудня 2003 р.</p>	<p>У потрійному розмірі У полуторному розмірі</p>
<p>Робота на Крайній Півночі та в місцевостях, прирівняних до районів Крайньої Півночі, а також робота на підприємствах, в установах, організаціях, на працівників яких були поширені пільги, встановлені для працюючих на Крайній Півночі та в місцевостях, прирівняних до районів Крайньої Півночі. Пільгове обчислення стажу роботи провадиться на підставі трудової книжки або письмового трудового договору, або довідки, в яких зазначено період роботи в районах Крайньої Півночі та місцевостях, прирівняних до районів Крайньої Півночі, та користування пільгами</p>	<p>Робота з 01.08.1945, а на підприємствах, в установах, організаціях, на працівників яких були поширені пільги, встановлені для працюючих на Крайній Півночі та у віддалених місцевостях, прирівняних до районів Крайньої Півночі, за час з дня поширення цих пільг. Робота до 01.03.1960 – зараховується до стажу в подвійному розмірі за умови, якщо працівник мав право</p>

	<p>на пільги, встановлені для працюючих у цих районах, місцевостях, на підприємствах, в установах, організаціях.</p> <p>Робота з 01.03.1960 до 01.01.1991 –</p> <p>зараховується в полуторному розмірі за умови, що працівник мав право на встановлені пільги</p>
--	--

4. Розмір пенсії за віком

Розрахунок розміру пенсії — досить складний процес, на нього впливають дуже багато чинників. Розрахунок точного розміру пенсії здійснюється фахівцями територіальних управлінь Пенсійного фонду України індивідуально для кожного пенсіонера за допомогою спеціальної комп'ютерної програми.

<p>Основний (ст. 27 Закону № 1058)</p>	$П = Зп \times Кс$	<p>П - розмір пенсії, у гривнях; Зп - заробітна плата (дохід) застрахованої особи, визначена відповідно до статті 40 цього Закону, з якої обчислюється пенсія, у гривнях; Кс - коефіцієнт страхового стажу застрахованої</p>
---	--------------------	---

		особи, визначений відповідно до статті 25 цього Закону
Мінімальний (ст. 28 Закону № 1058)	За наявності у чоловіків 35 років , а у жінок 30 років страхового стажу	в розмірі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, визначеного законом
	За наявності страхового стажу меншої тривалості	в розмірі, пропорційному наявному страховому стажу, виходячи з мінімального розміру пенсії за віком
Доплата за понаднормовий стаж (ст. 28 Закону № 1058)	<u>За кожний</u> <u>повний рік</u> <u>страхового</u> <u>стажу понад 35</u> років чоловікам і 30 років жінкам пенсія за віком	пенсія за віком збільшується на 1% відсоток розміру пенсії, обчисленої відповідно до статті 27 цього Закону, але не більш як на 1 % мінімального розміру пенсії за віком
Максимальний	З урахуванням надбавок, підвищень та інших доплат до	не може перевищувати 10 прожиткових мінімумів,

	пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною	установлених для осіб, які втратили працездатність.
--	--	---

5. Порядок визначення заробітної плати для обчислення пенсії

Для обчислення пенсії враховується заробітна плата:	Заробітна плата за весь період страхового стажу починаючи з 01.07.2000.
	Заробітна плата (дохід) за будь-які 60 календарних місяців страхового стажу підряд до 1 липня 2000 року незалежно від перерв (за умови підтвердження довідки про заробітну плату первинними документами) та за весь період страхового стажу починаючи з 01.07.2000 (норма застосовується за бажанням пенсіонера до 1 січня 2016 року та або в разі, якщо страховий стаж починаючи з 1 липня 2000 року становить менше 60 місяців).
Оптимізація заробітної плати	З періоду, за який враховується заробітна плата (дохід) для обчислення пенсії, виключаються періоди до 60 календарних місяців страхового стажу, але не більш як 10 відсотків тривалості страхового стажу, врахованого в одинарному розмірі. Додатково за бажанням особи можуть бути виключені

	<p>періоди строкової військової служби, навчання, догляду за інвалідом I групи або дитиною-інвалідом віком до 16 років, за пенсіонером, який за висновком медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Після їх виключення період, за який враховується заробітна плата, не може бути меншим, ніж 60 календарних місяців.</p>
<p>При визначенні заробітної плати для обчислення пенсії застосовується:</p>	<p>До 01.01.2012 - середня заробітна плата (дохід) в середньому на одну застраховану особу в цілому по Україні, з якої сплачено страхові внески та яка відповідно до цього Закону враховується для обчислення пенсії, за календарний рік, що передує року звернення за призначенням пенсії. З 01.01.2012 - за три календарні роки, що передують року звернення за призначенням пенсії.</p>

При обчисленні заробітної плати за періоди одержання допомоги по безробіттю враховуватиметься мінімальна зарплата. До прийняття Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» при обчисленні зарплати за періоди одержання допомоги по безробіттю враховувалися нулі, що зменшувало коефіцієнт зарплати.

6. Оптимізація заробітної плати

Необхідно звернути увагу на те, що Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» передбачено, що на вибір особи, яка

звернулася за призначенням пенсії, з періоду, за який враховується заробітна плата (дохід) для обчислення пенсії, виключаються періоди до 60 календарних місяців страхового стажу, з урахуванням будь-яких періодів незалежно від перерв, що включаються до страхового стажу згідно з частиною третьою статті 24 цього Закону, та будь-якого періоду страхового стажу підряд за умови, що зазначені періоди в сумі становлять не більш як 10% тривалості страхового стажу, врахованого в одинарному розмірі.

Додатково за бажанням особи можуть бути виключені періоди строкової військової служби, навчання, догляду за інвалідом I групи або дитиною-інвалідом віком до 16 років, за пенсіонером, який за висновком медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, за період з 1 липня 2000 року до 1 січня 2005 року, а також періоди, коли особа підлягала загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню відповідно до пунктів 8, 13 і 14 статті 11 цього Закону. У всіх випадках (окрім випадку, коли страховий стаж становить менш як 60 календарних місяців) період, за який враховується заробітна плата, не може бути меншим, ніж 60 календарних місяців.

При цьому, основним моментом, на котрий слід звернути увагу, є те, що величина пенсії залежить не стільки від розміру заробітної плати, скільки від співвідношення зарплатні майбутнього пенсіонера до середньої зарплатні в країні у той самий місяць.

Вибір найкращих 5 років поспіль з періоду до липня 2000 року (п'яти років з найбільшою сумою коефіцієнтів, що дорівнюють відношенню заробітної плати особи до середньої заробітної плати по країні за відповідні місяці).

Для забезпечення такого вибору варто мати відомості про заробітну плату за кожен місяць за якомога більший період до липня 2000 року (наприклад, з 1970 року по червень 2000 року включно), тобто за максимальний період, за котрий можна отримати відомості (а потім – і довідки) про заробітну плату.

Слід знову ж таки зазначити, що максимальною має бути не заробітна плата, а відношення індивідуальної заробітної плати до середньої по Україні, і типовою помилкою пенсіонерів під час вибору найкращого періоду є саме вибір з найбільшою заробітною платою.

Приклад, заробітна плата 350 гривень 1990-го року краща, ніж заробітна плата 2000 гривень 2007-го року, оскільки у 1999 році середня заробітна плата по Україні була 177 гривень, а в 2007 році – 1300, і коефіцієнти відповідно виходять $350:170=2,06$ та $2000:1300=1,54$.

Вибір найгіршого періоду, котрий можна відкинути. Для цього необхідні також відомості про заробітну плату з липня 2000 року по момент розрахунку. Відомості можна отримати чи за місцем роботи, чи у пенсійному фонді. Переважна більшість пенсіонерів взагалі не мають уявлення, що з періоду у 5 років до липня 2000 року і всього періоду з липня 2000 року до часу розрахунку пенсіонер має право відкинути невігідний йому (за коефіцієнтами) період до 10 % свого трудового стажу. Вибрати такий період не так вже й просто, оскільки, по-перше, слід вибирати за коефіцієнтами, а по-друге, іноді виявляється, що вигідніше відкинути не всі 10%, а наприклад, 6%.

Необхідно провести вибір так, щоб середній коефіцієнт для розрахунку пенсії виходив максимальним з можливих, і особі, відповідно, нараховувалася максимальна пенсія з усіх можливих.

7. Перерахунок пенсії

Абзацами першим і другим частини четвертої статті 42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» передбачено, що у разі, якщо застрахована особа після призначення пенсії продовжувала працювати, перерахунок пенсії проводиться з урахуванням не менш як 24 місяців страхового стажу після призначення (попереднього перерахунку) пенсії незалежно від перерв у роботі. Перерахунок пенсії проводиться із заробітної плати (доходу), з якої обчислена пенсія.

За бажанням пенсіонера перерахунок пенсії проводиться із заробітної плати за періоди страхового стажу, зазначені в частині першій статті 40 цього Закону, із застосуванням показника середньої заробітної плати (доходу), який враховувався під час призначення (попереднього перерахунку) пенсії.

Таким чином, якщо після призначення пенсії пенсіонер має не менше 24 місяців страхового стажу перерахунок пенсії може провадитися за двома варіантами:

1) з урахуванням стажу роботи після призначення пенсії, а заробіток враховується той, який був при призначенні (попередньому перерахунку) пенсії;

2) з урахуванням стажу роботи та заробітку після призначення пенсії.

При цьому як в першому, так і в другому варіантах при обчисленні розміру пенсії застосовуватиметься показник середньої заробітної плати, який враховувався під час призначення (попереднього перерахунку) пенсії.

При перерахунку пенсії застосовується оптимізація заробітку відповідно до абзацу третього частини першої статті 40 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», коли із періоду, за який

враховується заробітна плата, вилучаються невігідні періоди.

Проте слід нагадати, що коли перерахунок пенсії (після 1 жовтня 2011 року) здійснюється з урахуванням заробітної плати за періоди страхового стажу після призначення (попереднього перерахунку) пенсії, то підвищення до пенсії в розмірі одного відсотка від обчисленого розміру пенсії, але не більше одного відсотка мінімального розміру пенсії за віком, встановлюється за кожний повний рік роботи понад 30 років жінкам і понад 35 років чоловікам.

У разі збільшення розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, відповідно підвищується розмір пенсії.

Пенсіонерам, які працюють (провадять діяльність, пов'язану з отриманням доходу, що є базою нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування), такий перерахунок здійснюється після звільнення з роботи або припинення такої діяльності.

У разі, якщо величина середньої заробітної плати в Україні за минулий рік зросла, то з 1 березня поточного року розмір пенсії підвищується на коефіцієнт, який відповідає не менше ніж 20% від темпів зростання середньої заробітної плати в Україні порівняно з попереднім роком. Коли підвищення пенсійних виплат за минулий рік перевищило цей коефіцієнт – підвищення пенсій з 1 березня п. р. не провадиться. Розмір і порядок такого підвищення пенсії визначаються у межах бюджету Пенсійного фонду України за рішенням Кабінету Міністрів України. У 2010 році коефіцієнт підвищення становив 1,011, у 2011 році – 1,04, у 2012 році – 1,0352.

8. Пенсія за вислугу років

Відповідно до розділу XV Прикінцевих положень Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» пенсійне забезпечення застрахованих осіб, які працювали або працюють на посадах, що дають право на призначення пенсії за вислугу років, та які відповідно до раніше чинного законодавства мали право на пенсію за вислугу років, провадиться згідно з окремим законодавчим актом через професійні та корпоративні фонди.

До запровадження пенсійного забезпечення через професійні та корпоративні фонди пенсії за вислугу років призначають відповідно до п. «е» ст. 55 Закону України «Про пенсійне забезпечення» (за наявності спеціального стажу роботи не менш, як 25 років, незалежно від віку) та Переліку закладів і установ освіти, охорони здоров'я та соціального захисту і посад, робота на яких дає право на пенсію за вислугу років.

Робота за спеціальністю в закладах, установах і на посадах, передбачених Переліком, дає право на пенсію незалежно від форми власності або відомчої належності закладів і установ.

Відповідно до зазначених вище законодавчих актів право на пенсію за вислугу років надано лікарям та середньому медичному персоналу (незалежно від найменування посад) наступних закладів охорони здоров'я:

Найменування закладів і установ	Найменування посад
Лікарняні заклади, лікувально-профілактичні заклади особливого типу, лікувально-трудова профілакторії, амбулаторно-поліклінічні	лікарі та середній медичний персонал (незалежно від найменування посад)

заклади, заклади швидкої та невідкладної медичної допомоги, заклади переливання крові, заклади охорони материнства і дитинства, санаторно-курортні заклади, санаторно-епідеміологічні заклади, діагностичні центри	
Аптеки, аптечні кіоски, аптечні магазини, контрольно-аналітичні лабораторії	провізори, фармацевти (незалежно від найменування посад), лаборанти
Медико-соціальні експертні комісії, бюро судово-медичної експертизи	лікарі та середній медичний персонал (незалежно від найменування посад)

Статтею 7 Закону України «Про пенсійне забезпечення» передбачено, що пенсія за вислугу років призначається при залишенні роботи, яка дає право на цю пенсію. При працевлаштуванні на роботу, яка дає право на пенсію за вислугу років, виплата пенсії припиняється.

Тобто, особі не відмовляють у вже призначеній у встановленому порядку пенсії за вислугу років, а лише припиняють її виплату на період праці за спеціальністю. Якщо особа залишає місце роботи за спеціальністю, виплата вже призначеної пенсії за вислугу років поновлюється.

Разом з тим надана можливість відстрочити призначення пенсії за вислугу років із відповідною компенсацією. Так, пунктом 71 Прикінцевих положень Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» передбачено, що особам, які на день досягнення пенсійного віку, визначеного статтею 26

цього Закону, працювали в закладах та установах державної або комунальної форми власності на посадах, робота на яких дає право на призначення пенсії за вислугу років і мають страховий стаж (для чоловіків – 35 років, для жінок – 30 років) на таких посадах, за умови, що вони до цього не отримували будь-яку пенсію, при призначенні пенсії за віком **виплачується грошова допомога, яка не підлягає оподаткуванню, у розмірі їх десяти місячних пенсій станом на день її призначення.**

Виплата зазначеної грошової допомоги здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету. Постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1191 затверджено Порядок обчислення страхового стажу, що дає право на призначення грошової допомоги, та її виплати.

При цьому, якщо медичний працівник працює на 0,5 або 0,25 тарифної ставки, то страховий стаж для визначення права на виплату грошової допомоги визначається пропорційно сплаченим страховим внескам.

Особи, яким були призначені пенсії за вислугу років і які згодом влаштувались на роботу, яка дає право на пенсію за вислугу років (в зв'язку з чим виплата пенсії за вислугу років була припинена, а на момент досягнення пенсійного віку вони працюють на посадах в державних чи комунальних закладах освіти чи охорони здоров'я і звертаються за призначенням пенсії за віком), права на таку грошову допомогу не мають, оскільки пенсія їм уже призначалась.

Проте є суперечності щодо реалізації права медичних працівників, яким призначено пенсію за вислугу років, працювати на посадах лікарів і середнього медичного персоналу **за сумісництвом.**

Згідно з роз'ясненнями відповідних державних органів (Держкомпраці СРСР, Мінсоцполітики України), до спеціального стажу роботи для призначення пенсії за вислугу років враховувалась тільки робота за основним місцем роботи. Робота за сумісництвом не зараховувалась до спеціального стажу, оскільки (як зазначалось цими органами) особи, які працюють за сумісництвом, пільгами, встановленими для працівників підприємств, установ, організацій, не користуються незалежно від того, працюють вони на цій роботі повний робочий день чи ні.

З урахуванням того, що робота за сумісництвом не дає права на пенсію за вислугу років, то згідно зі статтею 7 Закону України «Про пенсійне забезпечення» після призначення пенсії за вислугу років пенсіонери можуть працювати на роботах за сумісництвом, отримуючи при цьому пенсію без обмежень.

Разом з тим Пенсійний фонд України листом від 21.06.2011 № 12549/02-20 повідомив про те, що у випадку працевлаштування пенсіонера на роботу за сумісництвом, він не має права на продовження виплати пенсії за вислугу років.

Профспілка вважає роз'яснення Пенсійного фонду України безпідставним, адже в статті 7 Закону України «Про пенсійне забезпечення» чітко зазначено, що «пенсії призначаються при залишенні роботи, яка дає право на цю пенсію». Оскільки робота за сумісництвом не дає права на пенсію за вислугу років, то, відповідно, призначена пенсія за вислугу років може виплачуватися в період роботи за сумісництвом в повному розмірі. До Мінсоцполітики, Мінюсту надіслані відповідні звернення з проханням надати офіційне роз'яснення з порушеного питання. Проте до цього часу відповіді так і не отримано.

Щодо переходу з пенсії за вислугу років на пенсію за віком. Пенсіонерам, яким призначено пенсію за вислугу років, під час роботи на посаді, яка дає право на цю пенсію, пенсія не виплачується. Право на одержання одночасно і пенсії, і заробітної плати у них виникає лише у разі, якщо після досягнення пенсійного віку їм буде призначено пенсію за віком. Тому, виходячи із зазначеного, після досягнення такою особою пенсійного віку доцільно призначити їй пенсію за віком (мова йде про переведення з одного виду пенсії на інший).

Якщо пенсіонер після призначення пенсії за вислугу років не працював, розрахунок пенсії за віком здійснюватиметься за матеріалами пенсійної справи, тобто фактично розмір пенсії не зміниться — зміниться лише вид пенсії.

Якщо ж зазначена вище особа після призначення пенсії працювала, при переведенні на пенсію за віком, за її бажанням, можуть бути враховані стаж і заробіток, набуті після призначення пенсії за вислугу років, тобто збільшиться коефіцієнт страхового стажу та індивідуальний коефіцієнт заробітної плати. Однак і в цьому випадку розрахунок заробітної плати здійснюватиметься з урахуванням показника середньої заробітної плати (доходу), **який враховувався під час призначення пенсії за вислугу років.**

Вищезазначене обумовлено тим, що частиною 3 статті 45 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» передбачено, що при переведенні з одного виду пенсії на інший за бажанням особи може враховуватися заробітна плата (дохід) за періоди страхового стажу, зазначені в частині 1 статті 40 цього Закону, із застосуванням показника середньої заробітної плати (доходу), який враховувався під час

призначення (попереднього перерахунку) попереднього виду пенсії.

Виняток із зазначеного вище правила зроблено лише для осіб, які отримують пенсію по інвалідності. Зокрема, якщо особа після призначення пенсії по інвалідності продовжувала працювати та набула не менш як 24 місяці страхового стажу після призначення (попереднього перерахунку) пенсії незалежно від перерв у роботі, при переведенні вперше з пенсії по інвалідності на пенсію за віком застосовується середня заробітна плата (дохід), визначена частиною 2 статті 40 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» для призначення пенсії.

Звертаємо увагу, що з 1 січня 2012 року набули чинності зміни до частини 2 статті 40 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», якими передбачено, що заробітна плата для обчислення пенсії (Зс) визначається з урахуванням середньої заробітної плати (доходу) у середньому на одну застраховану особу в цілому в Україні, з якої сплачено страхові внески, за три календарні роки, що передують року звернення за призначенням пенсії.

До питання виходу на пенсію за вислугу років слід підходити більш виважено, особливо в умовах затяжної пенсійної реформи. Заробітна плата працівників охорони здоров'я зазвичай настільки мізерна, що вони можуть розраховувати тільки на мінімальну пенсію і постає вибір – виходити на пільгову пенсію (невелику за розміром), чи продовжувати працювати до пенсійного віку, заробляючи на надбавку до пенсії.

Таке питання – особиста справа кожного. Проте й за нинішніх умов можна знайти вихід. Наприклад, якщо особа виходить на пенсію на пільгових умовах, то вона втрачає право на пільгову пенсію тільки у разі, якщо

продовжує працювати на роботі, що дає право на таку пенсію. Однак ніхто не забороняє пільговикам продовжувати працювати на інших посадах. Можливо варто задуматись над тим, щоб отримувати невелику, але стабільну пенсію і змінити сферу діяльності, отримуючи при цьому заробітну плату.

9. На що має звернути увагу профспілковий комітет при оформленні документів для призначення пенсії

Профспілковий комітет має проконтролювати:

- чи визначено на підприємстві посадову особу, на яку покладається оформлення документів для призначення пенсій працівникам;

- чи проводить посадова особа попередню перевірку записів у трудових книжках осіб, які найближчим часом виходитимуть на пенсію та чи вживає заходів для витребування необхідних додаткових документів;

- чи налагоджено на підприємстві належний облік і зберігання документів, які підтверджують періоди роботи громадян та отримувану ними заробітну плату;

- чи забезпечено належний облік і зберігання документів, які підтверджують право працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими та важкими умовами праці, на пільгове пенсійне забезпечення;

- чи повідомляє його посадова особа підприємства не пізніше місяця до дня досягнення працівником пенсійного віку про виникнення права на пенсію за віком, у тому числі на пільгових умовах;

- чи веде посадова особа облік поданих працівниками заяв про призначення пенсії;

- чи оформлює посадова особа підприємства у десятиденний термін з дня одержання заяви про

призначення пенсії всі необхідні документи для призначення пенсії і чи подає їх до районного управління Пенсійного фонду;

- чи вживає посадова особа при оформленні документів для призначення пенсії заходів для забезпечення подання документів до органів Пенсійного фонду в строки, за яких пенсія призначається з моменту виникнення права на цю пенсію (крім випадків, коли працівник бажає оформити пенсію з більш пізнього строку).

Профспілковий комітет має стежити, щоб адміністрація підприємства не допускала порушень, які обмежують права працівників, серед яких, зокрема:

- недотримання строків оформлення пенсійних документів і подання їх до органів Пенсійного фонду;

- подання документів про стаж і заробіток, які містять неправдиві відомості, або відмова у видачі відповідних підтверджувальних документів;

- несплата страхових внесків до Пенсійного фонду за який-небудь період роботи або сплата внесків у неповному обсязі, що призвело до незарахування такого періоду до стажу роботи та до заниження розміру пенсії;

- неправомірна відмова в поданні до призначення пенсії, що зумовила затримку в її призначенні.

Безперечно, якщо з вини підприємства, наприклад у зв'язку з пропусченням визначених строків призначення пенсії, працівник втратив суму пенсії за певний період, профспілковий комітет має вжити всіх заходів для поновлення пенсійних прав працівника (за рахунок підприємства).

**Показники середньої заробітної плати в Україні
за 1958–2012 роки**

Нижче подаємо показники середньої заробітної плати одного штатного працівника, починаючи з 1958 року й донині.

Таблиця 1

**Показники середньомісячної заробітної плати
за 1958–1991 роки, що застосовуються під час
призначення та перерахунку пенсій відповідно до
Закону України «Про загальнообов’язкове державне
пенсійне страхування»**

Рік	Заробіт на плата	Рік	Заробіт на плата	Рік	Заробіт на плата	Рік	Заробіт на плата
1958	76,7	1967	100	1976	139,84	1985	173,95
1959	77,7	1968	107	1977	142,88	1986	179
1960	78,3	1969	110,68	1978	146,22	1987	185,01
1961	81,3	1970	115,17	1979	148,74	1988	199,79
1962	84,2	1971	118,57	1980	155,12	1989	217,74
1963	85,4	1972	121,91	1981	157,89	1990	248,40
1964	87,6	1973	125,3	1982	163,08	1991	495,40
1965	93,86	1974	128,46	1983	165,75		
1966	96,7	1975	133,54	1984	169,55		

Таблиця 2

**Середньомісячна заробітна плата одного
штатного працівника по економіці України в цілому
за 1992–1998 роки**

Місяць	Рік						
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
	у карб.			у грн.			
Січень	1523,5	14204	745523	32,08	103,28	126,68	136,82
Лютий	1681,1	17854	753622	41,53	108,95	126,36	137,85
Березень	2375,9	22945	854490	50,23	117,55	135,15	149,76
Квітень	2784,1	25396	894400	53,67	116,28	133,14	146,39
Травень	3277,7	30489	956833	60,74	119,44	139,53	148,61
Червень	4966,3	60423	1093323	71,39	125,47	144,30	158,01
Липень	5065,0	76564	1176261	75,84	130,46	151,44	159,21
Серпень	5422,1	88737	1234596	81,39	129,99	147,67	153,21
Вересень	7189,1	208343	1321503	88,73	132,70	150,34	156,40
Жовтень	8171,6	253272	1950560	95,18	134,87	149,65	156,07
Листопад	10550,3	327639	2644956	101,22	132,27	147,07	155,54
Грудень	16987,8	836534	3490047	124,48	151,51	165,81	176,09
Річна	6505,4	162790,2	1427708	73,42	125,84	143,13	153,49

Таблиця 3

Середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника по економіці України в цілому за 1999–2003 роки, (грн.)

Місяць	Рік						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1	2	3	4	5	6	7	8
Січень	148,16	180,97	253,39	320,76	332,11	444,70	606,09
Лютий	152,03	190,62	263,66	328,70	326,96	461,50	628,18
Березень	166,61	210,67	281,03	354,81	346,18	489,17	682,38
Квітень	165,53	205,35	288,93	355,78	347,13	494,66	678,07
Травень	168,87	213,21	302,96	358,88	353,19	498,48	697,52
Червень	180,76	228,78	317,81	377,41	390,54	550,81	777,67
Липень	183,27	238,49	327,31	398,10	381,37	530,82	732,12
Серпень	180,94	247,44	329,33	390,07	374,16	520,59	726,43
Вересень	186,44	249,04	326,34	391,14	398,58	556,61	764,63
Жовтень	186,85	254,11	335,75	397,49	400,65	561,87	791,03
Листопад	190,39	257,58	334,44	395,70	392,69	569,35	816,38
Грудень	218,88	296,26	378,45	442,91	424,63	607,11	911,42
Річна	177,52	230,13	311,08	376,38	372,72	524,14	735,57

Таблиця 4

Середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника по економіці України в цілому за 2006–2012 роки, (грн.)

Місяць	Рік						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	2	3	4	5	6	7	8
Січень	781,51	1003,60	1342,27	1449,89	1687,62	2137,84	2491,40
Лютий	819,16	1033,58	1449,59	1514,77	1739,43	2137,19	2548,60
Березень	883,99	1096,38	1494,71	1578,91	1874,27	2253,90	2690,03
Квітень	877,46	1098,58	1515,0	1588,08	1859,70	2243,42	2662,55
Травень	905,17	1141,25	1563,36	1617,95	1951,28	2317,48	2791,84
Червень	998,69	1276,97	1728,31	1809,77	2198,46	2574,35	2994,78
Липень	932,86	1222,25	1611,63	1675,50	1982,72	2370,28	2754,69
Серпень	924,65	1199,04	1571,37	1597,17	1932,81	2328,21	2690,49
Вересень	959,67	1238,18	1643,25	1677,69	2046,31	2416,19	2751,67
Жовтень	965,75	1292,50	1667,13	1687,37	2113,62	2451,80	
Листопад	988,70	1316,23	1592,70	1718,91	2073,90	2466,42	
Грудень	1104,33	1443,16	1705,67	1899,21	2326,74	2727,94	
Річна	928,81	1197,91	1573,99	1650,43	1982,63	2370,53	

**Перелік основних нормативно-правових актів
із призначення пенсій**

1. Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

2. Закон України від 08.07.2011 № 3668-VI «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи».

3. Закон України від 05.11.1991 № 1788-XII «Про пенсійне забезпечення».

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.1993 № 909 «Про Перелік закладів і установ освіти, охорони здоров'я та соціального захисту і посад, робота на яких дає право на пенсію за вислугу років».

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 02.06.2004 № 741 «Про затвердження Порядку передачі до архівних установ або підрозділів документів з обліку виплат (доходу) застрахованих осіб».

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.07.2006 № 919 «Про затвердження Порядку визначення заробітної плати (доходу) для обчислення пенсії у разі втрати документів про її нарахування та виплату».

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1191 «Про затвердження Порядку обчислення страхового стажу, що дає право на призначення грошової допомоги, та її виплати».

8. Списки виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість у яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 16.01.2003 № 36.

9. Порядок подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», затверджений постановою правління Пенсійного фонду України від 25.11.2005 № 22-1.

10. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.04.1993 № 301 «Про трудові книжки працівників».

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.1993 № 637 «Про Порядок підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній».

Підписано до друку 00.02.2014 р. Формат 45 x 64 ¹/₁₆.
Папір офсетний. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 4
Замовлення № 0000. Наклад 000 прим.

Поліграфічно-видавниче підприємство
ТОВ «Поліграф – Сервіс»
Свідоцтво про реєстрацію серія ДК №3386
25001, м. Кіровоград, вул. Садова, 88-а
тел./факс: (0522) 22-64-52, 22-47-17
E-mail: poligraf_service@ukrpost.ua